HRVATSKI SABOR

Na temelju članka 89. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O ZAŠTITI OD SVJETLOSNOG ONEČIŠĆENJA

Proglašavam Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 25. siječnja 2019.

Klasa: 011-01/19-01/06
Urbroj: 71-06-01/1-19-2
Zagreb, 30. siječnja 2019.

Predsjednica
Republike Hrvatske
Kolinda Grabar-Kitarović, v. r.

ZAKON

O ZAŠTITI OD SVJETLOSNOG ONEČIŠĆENJA

I. OPĆE ODREDBE

Predmet Zakona

Članak 1.

Ovim se Zakonom uređuje zaštita od svjetlosnog onečišćenja koja obuhvaća obveznike zaštite od svjetlosnog onečišćenja, mjere zaštite od svjetlosnog onečišćenja, način utvrđivanja najviše dopuštenih vrijednosti rasvjetljavanja, ograničenja i zabrane rasvjetljavanja, uvjete za planiranje, gradnju, održavanje i rekonstrukciju vanjske rasvjete, mjerenje i način praćenja rasvijetljenosti okoliša te druga pitanja radi smanjenja svjetlosnog onečišćenja okoliša i posljedica djelovanja svjetlosnog onečišćenja.

Ciljevi

Članak 2.

(1) Cilj je ovoga Zakona zaštita od svjetlosnog onečišćenja uzrokovanog emisijama svjetlosti u okoliš iz umjetnih izvora svjetlosti kojima su izloženi ljudi, biljni i životinjski svijet u zraku i vodi, druga prirodna dobra, noćno nebo i zvjezdarnice, uz korištenje energetski učinkovitije rasvjete.

(2) Zaštitom od svjetlosnog onečišćenja osigurava se zaštita ljudskog zdravlja, cjelovito očuvanje kvalitete okoliša, očuvanje bioraznolikosti i krajobrazne raznolikosti, očuvanje ekološke stabilnosti, zaštita biljnog i životinjskog svijeta, racionalno korištenje prirodnih dobara i energije na najpovoljniji način za okoliš, kao osnovni uvjet javnog zdravstva, zdravlja i temelj koncepta održivog razvitka.

(3) Zaštita od svjetlosnog onečišćenja provodi se tijekom noći te danonoćno u prirodnim podzemnim (speleološkim) objektima.

(4) U ostvarivanju cilja iz stavka 1. ovoga članka uzimaju se u obzir najbolje raspoložive tehnike te njihova gospodarska provedivost u skladu s načelima ovoga Zakona i zakonima kojima se uređuje područje zaštite okoliša i energetske učinkovitosti.

(5) Cilj je ovoga Zakona u smislu energetske učinkovitosti smanjiti potrošnju električne energije za javnu rasvjetu.

Izuzeća od primjene Zakona

Članak 3.

(1) Odredbe ovoga Zakona ne primjenjuju se na emisije svjetlosti u okoliš koje nastaju zbog:

– rasvjetljavanja proizvodnog pogona i energetskih objekata, koje je namijenjeno proizvodnom procesu za vrijeme rada te 30 minuta prije početka i 30 minuta nakon završetka rada, u skladu s tehnološkim procesom, radnim okolišem i propisima zaštite na radu, pritom poštujući zabranu korištenja izvora svjetlosti bilo koje vrste usmjerenih u nebo

– uklanjanja posljedica elementarnih nepogoda i pri drugim izvanrednim događajima ili okolnostima koje mogu izazvati veće materijalne štete, ugrožavati zdravlje i živote ljudi te u većim razmjerima narušavati okoliš

– sigurnosne rasvjete, ako je njezin rad uređen propisima kojima se uređuju tehnički sigurnosni sustavi

– vojnih, obrambenih ili zaštitnih djelatnosti na područjima za potrebe obrane, zaštite, spašavanja i pomoći od prirodnih i drugih nepogoda, određenih posebnim propisima

– rasvjete za zaštitu osoba i građevina koje se štite u skladu s propisima zaštite određenih osoba, zgrada i okoliša

– signalizacije u zračnom, cestovnom, željezničkom prometu, pomorskom prometu i prometu na unutarnjim vodama i sigurnosti plovidbe, u skladu s posebnim propisima

– plinske javne rasvjete.

(2) Odredbe ovoga Zakona, osim odredbi članka 11. stavka 5. o zabranjenom rasvjetljavanju, ne primjenjuju se na rasvjetna tijela (svjetiljke) koje povremeno svijetle na otvorenom:

– kao rasvjeta nepokretnih kulturnih dobara određenih posebnim propisom

– za vrijeme pripreme, trajanja i sanacije radova na otvorenim površinama gradilišta na kojima se, u skladu s propisima, obavlja djelatnost građenja, održavanje, sanacija, intervencija ili drugi radovi na otvorenom

– na javnim priredbama u vremenu održavanja priredbi ili velikih događaja (zabave, koncerti i sl.) najranije 1 sat prije i najkasnije 1 sat nakon završetka priredbe

– na sportskim igralištima, najranije 1 sat prije i najkasnije 1 sat nakon završetka sportske ili druge manifestacije

– kao dekorativna ili prigodna vanjska rasvjeta zgrada i drugih građevina te javnih površina tijekom trajanja blagdana u razdoblju od 25. studenoga do 12. siječnja i raznih manifestacija koje jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb utvrđuju planom rada dekorativne ili prigodne vanjske rasvjete, pritom poštujući zabranu korištenja svjetlosnih snopova bilo koje vrste usmjerenih u nebo u skladu s ovim Zakonom

– rasvjetljavanja morskih luka i luka unutarnjih voda.

Primjena propisa

Članak 4.

Na pitanja koja nisu uređena ovim Zakonom primjenjuju se propisi kojima se uređuje područje zaštite okoliša i prirode, elektroenergetike, prostornog uređenja, gradnje, uporabe i održavanja građevine, pravnog statusa javnih cesta i sigurnosti prometa na cestama, učinkovitog korištenja energije, komunalnog gospodarstva, jedinica lokalne samouprave i područne (regionalne) samouprave, tehničkih zahtjeva za proizvode i ocjenjivanje sukladnosti te posebni zakoni kojima se ustrojava građevinska inspekcija, inspekcija cestovnog prometa i cesta, tržišna inspekcija, sanitarna inspekcija, inspekcija sigurnosti plovidbe, inspekcija zaštite okoliša, inspekcija u području zaštite na radu te inspekcija u području elektroenergetike.

Definicije pojmova

Članak 5.

U smislu ovoga Zakona, pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

1. *akcijski plan gradnje i/ili rekonstrukcije vanjske rasvjete* je akt planiranja jedinice lokalne samouprave i Grada Zagreba te operatora vanjske rasvjete kojim se, u skladu s ovim Zakonom, utvrđuje provedba mjera zaštite od svjetlosnog onečišćenja

2. *cestovna rasvjeta* je vanjska rasvjeta koja se koristi za rasvjetljavanje cesta i drugih prometnih površina

3. *dekorativna rasvjeta* je trajna vanjska rasvjeta koja se koristi za naglašavanje obilježja građevine ili javne površine

4. *ekološka rasvjeta* je rasvjeta sastavljena od ekološki prihvatljivih svjetiljki

5. *ekološki prihvatljiva svjetiljka* je svjetiljka koja zadovoljava potrebe za umjetnom rasvijetljenošću pojedine građevine, objekta ili površine čija je emisija svjetlosti u skladu s uvjetima zaštite od svjetlosnog onečišćenja propisanim ovim Zakonom i pravilnikom iz članka 9. ovoga Zakona i čiji udio svjetlosnog toka iznad horizontalne ravnine mora biti 0,0 %, uz maksimalnu koreliranu temperaturu boje do najviše 3000 K, osim kada se svjetiljke koriste u slučaju dekorativne i

krajobrazne rasvjete kada udio svjetlosnog toka iznad horizontalne ravnine može biti veći od 0,0 %, ali svjetlosni tok ne smije izlaziti iz gabarita osvjetljavanja i koja ima ugrađen takav izvor svjetlosti koji ne sadrži elemente žive u bilo kojem obliku

6. *emisija svjetlosti* je zračenje svjetlosti u okoliš uzrokovano izvorom svjetlosti

7. *investitor vanjske rasvjete* je jedinica lokalne samouprave, Grad Zagreb i svaka druga pravna osoba te fizička osoba – obrtnik ili fizička osoba u čije ime se planira, projektira, gradi, održava i rekonstruira vanjska rasvjeta

8. *izvođač vanjske rasvjete* je pravna ili fizička osoba – obrtnik koji gradi, održava i rekonstruira vanjsku rasvjetu

9. *javna rasvjeta* je vanjska rasvjeta koja se koristi za rasvjetljavanje površina javne namjene

10. *korelirana temperatura boje svjetlosti* koristi se za označavanje boje izvora svjetlosti u usporedbi s bojom svjetlosti grijanog crnog tijela, a izražava se u kelvinima [K]

11. *krajobrazna rasvjeta je* vanjska rasvjeta koja se koristi za naglašavanje obilježja zelenila na javnoj površini

12. *ministar* je ministar nadležan za zaštitu okoliša

13. *Ministarstvo* je ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša

14. *najviša dopuštena vrijednost rasvjetljavanja* je emisija svjetlosti koja ne prelazi vrijednosti propisane ovim Zakonom i pravilnikom iz članka 9. ovoga Zakona

15. *oglasna ploča* je rasvijetljena površina s unutrašnjim ili vanjskim svjetiljkama i/ili dinamičkim prijenosom informacija na koju se primjenjuju odredbe o vanjskoj rasvjeti ovoga Zakona i podzakonskih akata donesenih na temelju ovoga Zakona

16. *onečišćivač* je pravna ili fizička osoba koja svojom rasvjetom uzrokuje svjetlosno onečišćenje

17. *operator vanjske rasvjete* je jedinica lokalne samouprave, Grad Zagreb i svaka druga pravna osoba te fizička osoba – obrtnik ili fizička osoba koja je u skladu s posebnim propisom te ovlaštenjem nadležnog tijela ili osobe odgovorna za upravljanje, pogon i održavanje vanjske rasvjete. Ako za upravljanje vanjskom rasvjetom nije izdano ovlaštenje, operatorom vanjske rasvjete smatra se vlasnik ili korisnik građevine ili drugog objekta koji se rasvjetljava ili uređaja koji emitira svjetlost

18. *plan rasvjete* je plan vanjske rasvjete i dekorativne rasvjete koji donose jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb, u skladu s prostornim i urbanističkim planovima, a kojim se određuju zone ugradnje rasvjete i tehnički parametri rasvjete, u skladu s ovim Zakonom

19. *postojeća rasvjeta* je vanjska rasvjeta za koju je, u skladu s propisima o gradnji, prije stupanja na snagu ovoga Zakona pribavljen odgovarajući akt na temelju kojega se odobrava gradnja i/ili uporaba ili koja se koristi na dan stupanja na snagu ovoga Zakona

20. *prigodna rasvjeta* je vanjska rasvjeta koja se koristi za povremeno rasvjetljavanje građevine ili javne površine tijekom blagdana ili raznih manifestacija (kulturnih, sportskih i dr.)

21. *projekt vanjske rasvjete* je projekt kojim se dokazuje ispunjavanje temeljnih zahtjeva za vanjsku rasvjetu propisanih podzakonskim aktima donesenima na temelju ovoga Zakona te drugih zahtjeva i uvjeta utvrđenih posebnim propisima

22. *rasvjeta* je sustav rasvjetnih tijela (svjetiljki) i druge opreme projektiran i izgrađen na propisani način koji se koristi za rasvjetljavanje okoline umjetnom svjetlosti

23. *rasvjeta pročelja* je dio dekorativne rasvjete koja se koristi za naglašavanje obilježja građevina

24. *rasvjeta za zaštitu* je rasvjeta projektirana i izgrađena u skladu s propisima kojima se uređuje zaštita ljudi i imovine

25. *rasvijetljenost (osvjetljenje)* je mjera za količinu svjetlosnog toka koja pada na jediničnu površinu, a izražava se u luksima [lx]

26. *rasvijetljenost neba* je rasvijetljenost noćnog neba koja nastaje zbog raspršenja svjetlosti, prirodnog ili umjetnog podrijetla, na sastavnim dijelovima atmosfere. Mjerna jedinica za ocjenu rasvijetljenosti neba je magnituda po lučnoj sekundi na kvadrat [m/^{13969867372}]

27. *rasvjetno tijelo (svjetiljka)* je uređaj koji distribuira, filtrira ili pretvara svjetlost koju odašilje jedno ili više svjetlila ili izvora svjetlosti i koji uključuje, osim samog svjetlila, sve dijelove potrebne za njegov rad

28. *svjetlost* je elektromagnetsko zračenje u vidljivom (od 380 do 780 nm) i nevidljivom (ispod 380 nm za ultraljubičasto i iznad 780 nm za infracrveno zračenje) dijelu spektra

29. *svjetlosni snop* je uređaj koji emitira, reflektira ili na drugi način usmjerava svjetlost u gustome mlazu usporednih zraka

30. *svjetlosni tok* predstavlja snagu zračenja koju emitira izvor svjetlosti u okolni prostor, a izražava se u lumenima [lm]

31. *svjetlosno onečišćenje* je promjena razine prirodne svjetlosti u noćnim uvjetima uzrokovana emisijom svjetlosti iz umjetnih izvora svjetlosti koja štetno djeluje na ljudsko zdravlje i ugrožava sigurnost u prometu zbog bliještanja, neposrednog ili posrednog zračenja svjetlosti prema nebu, ometa život i/ili seobu ptica, šišmiša, kukaca i drugih životinja te remeti rast biljaka, ugrožava prirodnu ravnotežu, ometa profesionalno i/ili amatersko astronomsko promatranje neba i nepotrebno troši energiju te narušava sliku noćnog krajobraza

32. *štetni učinak* je nedopušten učinak rasvijetljenosti koji uzrokuje mjerljivu promjenu prirodne rasvijetljenosti u noćnim uvjetima ili poremećaj u funkcioniranju prirodnih dobara i drugih sastavnica okoliša te zdravlja ljudi

33. *umjetni izvor svjetlosti* (u daljnjem tekstu: izvor svjetlosti) je uređaj koji pretvara energiju u svjetlost

34. *vanjska rasvjeta* je rasvjeta koja se koristi za rasvjetljavanje okoliša, a uključuje: cestovnu, javnu, dekorativnu, krajobraznu, prigodnu te rasvjetu za zaštitu i oglasne ploče

35. *zaštićeni prostori* su prostori u kojima borave ljudi.

Obveznici primjene mjera zaštite od svjetlosnog onečišćenja

Članak 6.

Mjere zaštite od svjetlosnog onečišćenja dužni su provoditi ili osigurati njihovo provođenje u skladu s ovim Zakonom: jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb te pravne i fizičke osobe u svojstvu operatora rasvjete koje obavljaju registrirane djelatnosti ili su vlasnici ili korisnici građevine ili objekta koji se rasvjetljava ili izvora svjetlosti, kao i projektanti projekta rasvjete, investitori, nadzorni inženjeri i izvođači rasvjete.

II. MJERE ZAŠTITE OD SVJETLOSNOG ONEČIŠĆENJA

Mjere zaštite

Članak 7.

(1) Mjere zaštite od svjetlosnog onečišćenja obuhvaćaju zaštitu od nepotrebnih i štetnih emisija svjetlosti u prostor, u zoni i izvan zone koju je potrebno rasvijetliti te mjere zaštite noćnog neba i prirodnih vodnih tijela i zaštićenih prostora od umjetne rasvjete, vodeći računa o zdravstvenim, biološkim, ekonomskim, kulturološkim, pravnim, sigurnosnim, astronomskim i drugim uvjetima i potrebama.

(2) Mjere zaštite od svjetlosnog onečišćenja ne smiju ugroziti sastavnice okoliša, kvalitetu življenja sadašnjih i budućih naraštaja te ne smiju biti u suprotnosti s propisima u području zaštite na radu i zaštite zdravlja ljudi.

Članak 8.

(1) Mjere zaštite od svjetlosnog onečišćenja određuju se radi:

– sprječavanja nastajanja prekomjernih emisija svjetlosti

– smanjivanja postojeće rasvijetljenosti okoliša na dopuštene vrijednosti

– udovoljavanja osnovnim zahtjevima za zaštitu koja se odnose na rasvjetna tijela, režim rada rasvjetnih tijela i način postavljanja rasvjetnih tijela

– osiguranja dostupnosti javnosti informacija planova rasvjete i akcijskih planova gradnje i/ili rekonstrukcije vanjske rasvjete (u daljnjem tekstu: akcijski plan).

(2) Obvezna mjera zaštite od svjetlosnog onečišćenja pri ugradnji novih izvora rasvjete je planiranje, projektiranje i gradnja rasvjete u skladu s ovim Zakonom.

(3) Obvezna mjera zaštite od svjetlosnog onečišćenja je smanjenje emisije svjetlosti valnih duljina ispod 500 nm u okoliš koje izrazito nepovoljno utječu na ljudsko zdravlje, ekosustav te sigurnost u prometu u lošim vremenskim uvjetima.

(4) Obvezna mjera zaštite kod postojeće vanjske rasvjete je sanacija izvora svjetlosti kod kojih je svjetlosni tok usmjeren iznad horizontale tijekom redovitog održavanja.

(5) Obvezna mjera zaštite kod vanjske rasvjete je redovito održavanje vanjske rasvjete i rekonstrukcija u skladu s akcijskim planovima iz članka 13. ovoga Zakona.

(6) Primijenjene mjere zaštite od svjetlosnog onečišćenja moraju biti usklađene s ovim Zakonom i zakonskim propisima u području zaštite okoliša i energetske učinkovitosti.

Članak 9.

Obvezni način i uvjete upravljanja rasvjetljavanjem, zone rasvijetljenosti i zaštite, najviše dopuštene vrijednosti rasvjetljavanja, uvjete za odabir i postavljanje svjetiljki, kriterije energetske učinkovitosti, uvjete i najviše dopuštene vrijednosti korelirane temperature boje izvora svjetlosti vezano za rasvjetu propisuju se pravilnikom koji donosi ministar, uz prethodno mišljenje ministra nadležnog za poslove prostornog uređenja i gradnje i ministra nadležnog za poslove zdravstva.

Mjerenje i način praćenja rasvijetljenosti okoliša

Članak 10.

(1) Djelatnost mjerenja rasvijetljenosti okoliša može obavljati pravna i fizička osoba – obrtnik akreditirana od strane Hrvatske akreditacijske agencije.

(2) Hrvatska akreditacijska agencija na svojim mrežnim stranicama objavljuje popis pravnih i fizičkih osoba – obrtnika akreditiranih za obavljanje poslova mjerenja rasvjete.

(3) Način mjerenja rasvijetljenosti okoliša, sadržaj i način izrade izvješća o provedenom mjerenju te način mjerenja radi utvrđivanja razine rasvijetljenosti propisuju se pravilnikom koji donosi ministar, uz prethodno mišljenje ministra nadležnog za poslove prostornog uređenja i gradnje.

Zabrane rasvjetljavanja

Članak 11.

(1) Operator rasvjete zadužen je i odgovoran za upravljanje vanjskom rasvjetom.

(2) Operator rasvjete dužan je osigurati ugašenost vanjske rasvjete tijekom dana, osim u slučaju propisima dozvoljenih iznimki.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, rasvjeta se ne mora ugasiti tijekom dana u slučaju vrlo loših vremenskih uvjeta kao što su: gusta magla, jaka kiša ili snijeg i sl., odnosno kada se radi o potrebi uključivanja rasvjete za zaštitu.

(4) Vanjska rasvjeta ne mora se ugasiti ni prilikom izvođenja radova na redovitom održavanju rasvjete.

(5) Zabranjeno je:

1. rabiti svjetlosne snopove bilo kakve vrste ili oblika usmjerene prema nebu ili prema prirodnom vodnom tijelu

2. vanjskom rasvjetom rasvjetljavati otvore (prozori i/ili vrata) zaštićenog ili stambenog prostora iznad vrijednosti propisanih pravilnikom iz članka 9. ovoga Zakona

3. postavljati vanjsku rasvjetu tako da ona svojim usmjerenjem i izlaznim svjetlosnim tokom svjetlosti na otvorima (prozori i/ili vrata) stambenih objekata iz članka 3. stavka 2. podstavka 1. ovoga Zakona proizvodi emisije veće od dopuštenih razina propisanih pravilnikom iz članka 9. ovoga Zakona

4. u građevinama s transparentnom fasadom svjetiljke interijera usmjeravati prema vidljivom dijelu neba

5. ugrađivati svjetiljke i ostale izvore svjetlosti protivno obveznom načinu upravljanja rasvjetljavanjem propisanom pravilnikom iz članka 9. ovoga Zakona

6. ugrađivati svjetiljke i ostale izvore svjetlosti koji prelaze najviše dopuštene razine rasvjetljavanja okoliša za vanjsku rasvjetu propisane pravilnikom iz članka 9. ovoga Zakona

7. ugrađivati ekološki neprihvatljive svjetiljke

8. postavljati svjetiljke tako da svijetle u horizont i iznad njega te u prirodna vodna tijela, osim u slučajevima dopuštenim ovim Zakonom

9. da svjetlosni tok svjetiljki pri rasvjetljavanju oglasnih ploča vanjskim svjetiljkama, kod dekorativne i krajobrazne rasvjete te rasvjete pročelja objekta izlazi iz gabarita osvjetljavanja

10. u zaštićenim područjima, radi očuvanja ekosustava i bioraznolikosti, postavljati svjetiljke korelirane temperature boje svjetlosti iznad 2200 K te osvijetljene oglasne ploče

11. postavljati cestovnu i javnu rasvjetu uz prirodna vodna tijela tako da svojim usmjerenjem i izlaznim tijekom svjetlosti na vodenoj površini emitiraju svjetlost veću od emisija propisanih pravilnikom iz članka 9. ovoga Zakona

12. postavljati oglasne ploče tako da zaklanjaju ili smanjuju vidljivost postavljenih prometnih znakova ili zasljepljuju sudionike u prometu ili odvraćaju njihovu pozornost u mjeri koja može biti opasna za sigurnost prometa

13. postavljati oglasne ploče koje emitiraju svjetlost veću od emisija propisanih pravilnikom iz članka 9. ovoga Zakona.

III. PLANIRANJE, GRADNJA, ODRŽAVANJE I REKONSTRUKCIJA VANJSKE RASVJETE

Planiranje, plan rasvjete, gradnja, održavanje i rekonstrukcija vanjske rasvjete